

15th meeting of the Network for investigation and prosecution of genocide, crimes against humanity and war crimes

Lynn Verrydt^a

^a Doctoraal onderzoeker en academisch assistent, Institute for International Research on Criminal Policy (IRCP), Universiteit Gent (Corresp: Lynn.Verrydt@UGent.be).

Op 29 en 30 oktober van dit jaar vond de vijftiende bijeenkomst van het *Network for investigation and prosecution of genocide, crimes against humanity and war crimes (Genocide Network)* plaats in de gebouwen van Eurojust, in Den Haag. Als centraal thema werd ditmaal de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van bedrijven en zakenmensen vooropgesteld.

Het *Genocide Network* werd in 2002 opgericht door de Raad van de Europese Unie, met als doel de effectieve samenwerking op het gebied van de opsporing en vervolging van de misdrijven zoals gedefinieerd in art. 6,7 en 8 van het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof tussen de wetshandhavingsautoriteiten van de verschillende lidstaten te optimaliseren. Deze doelstelling kadert binnen het complementariteitsprincipe, hetwelk fundamenteel is voor de werking van het Internationaal Strafhof. Dit principe bepaalt dat het Hof enkel optreedt in die gevallen waar lidstaten oftewel onwillig zijn om, oftewel zich in de onmogelijkheid bevinden om deze internationale misdaden op nationaal niveau te vervolgen. Dit betekent dat het in de eerste plaats toekomt aan de nationale instanties om genocide, misdaden tegen de mensheid en oorlogsmisdaden te onderzoeken en te vervolgen. Een niet te onderschatten verantwoordelijkheid die, zo blijkt na het bijwonen van deze vergadering, ook voor de nationale instanties van EU lidstaten een realiteit is.

Het is met deze doelstelling in het achterhoofd dat het *Genocide Network* de contactpersonen uit de verschillende EU-lidstaten samenbrengt. Het betreft zij die mogelijks professioneel in contact kunnen komen met het onderzoek naar en/of de vervolging van internationale misdrijven, zijnde in hoofdzaak vertegenwoordigers van

het Openbaar Ministerie, zij die belast zijn met recherche-opdrachten en vertegenwoordigers van het Ministerie van Justitie van de verschillende lidstaten.

Tijdens de tweedaagse bijeenkomsten is er de mogelijkheid om waar nodig lopende onderzoeken te coördineren en operationale afspraken te maken in specifieke dossiers. Daarnaast wordt de gelegenheid aangegrepen om *best practices* over een specifiek thema – in dit geval de strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen voor ernstige internationale misdrijven – uit te wisselen. Het *Genocide Network* bouwt echter ook op expertise van buitenaf. De eerste dag van de conferentie werd dan ook grotendeels gewijd aan presentaties door een brede waaier van externe sprekers, afgewisseld met discussiemomenten en informele momenten van *knowledge sharing* en opportuniteit tot netwerken. De sprekers beperkten zich bovendien zeker niet tot de academische wereld, maar vertegenwoordigden ook consulenten, leden van nationale parketten dewelke een uiteenzetting van de meest interessante nationale zaken brachten, NGO-medewerkers en vertegenwoordigers van de *International Commission of Jurists*.

Hierbij vertrok de dagindeling vanuit een voorstelling van de huidige stand van de strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen in de nieuwe lidstaat, Kroatië. Vervolgens kwamen verschillende deelthema's aan bod, waaronder een bijzonder interessante bespreking van de verschillende vormen van medeplichtigheid bij bedrijven door Prof. James STEWART en rechtstreeks op de praktijk gebaseerd relaas van de Nederlandse zaken "Guus K" en "Lima Holding NV" door Maarten VAN DER VLUGT, lid van het Nederlands Landelijk Parket. Ook ikzelf kreeg de kans om, optredend als vertegenwoordiger van het *Institute for International Research on Criminal Policy (IRCP)*, een bijdrage te leveren en dit op basis van het door het IRCP volbrachte onderzoek getiteld "*Liability of legal persons for offences in the EU*". Dit onderzoek werd vervolledigd in 2012 in opdracht van de Europese Commissie en bevat niet alleen een *mapping* van de huidige

diversiteit tussen de EU-lidstaten inzake strafrechtelijke en administratieve aansprakelijkheid van rechtspersonen voor misdrijven, maar voorziet bovendien ook in een aantal aanbevelingen gebaseerd op de implicaties die deze diversiteit met zich meebrengt voor het EU-beleid ter zake. Besluitend kan gesteld worden dat de leden van het Genocide Network deze praktijkgerichte aan-

pak, dewelke een combinatie van onderlinge wederzijdse informatie uitwisseling en input van externe expertise biedt, vooropstellen en ervaren als bijzonder goed aansluitend bij de verwezenlijking van de doelstelling van het netwerk, zijnde het bevorderen van een doeltreffend onderzoek naar en vervolging van internationale misdrijven op nationaal niveau.

INTERNATIONAAL EN EUROPEES STRAFRECHT EN MENSENRECHTEN / INTERNATIONAL AND EUROPEAN CRIMINAL LAW, AND HUMAN RIGHTS LAW (3)

Pleidooi voor en Voorstel van Gemeenschappelijke Straftoemingsbeginselen voor bedrijven in de EU

Vanessa Franssen^a

^a Plaatsvervangend docent, Instituut voor Strafrecht, KU Leuven; Advocaat, Brussel (corresp: Vanessa.Franssen@law.kuleuven.be).

Wanneer men het over *straftoemeting* heeft, denkt men doorgaans enkel aan mensen, d.w.z. fysieke personen van vlees en bloed. Bibliotheken werden al volgeschreven over prangende vragen als: wat is een proportionele straf, en welke strafdoelen dienen individuele straffen na te streven? Straftoemeting is immers een cruciaal sluitstuk van het (stereotypisch nationale) strafproces.

In scherp contrast daarmee ligt het wetenschappelijke terrein van straftoemeting bij bedrijven nog grotendeels braakliggend. Tal van *essentiële vragen* (zoals bv. in welke mate verschilt de bestraffing van bedrijven met die van individuen, wat willen en kunnen we bereiken met strafsancities bij bedrijven, welke strafsancities zijn geschikt om die doelen te realiseren, en welke rechtsbeschermingsbeginselen moeten bij de straftoemeting van bedrijven worden gerespecteerd?) komen zelden of nooit aan bod.

Hoewel historisch perfect verklaarbaar, is het gebrek aan reflectie over straftoemeting bij bedrijven toch enigszins verwonderlijk. Tegenwoordig kunnen bedrijven in de meeste EU-lidstaten (ook België) immers aanzienlijke strafsancities oplopen. Ook de EU zelf lijkt bijzonder veel geloof te hechten aan de effectiviteit van strafsancities, met name in de strijd tegen grensoverschrijdende economische criminaliteit. Getuige daarvan bv. het recente

voorstel van verordening inzake de oprichting van een Europees Openbaar Ministerie, waarmee de Europese Commissie de strafrechtelijke aanpak van EU-fraude serieus wil aanscherpen.¹

Gelet op de toenemende *internationalisering* van straftoemeting bij bedrijven vandaag meer en meer het louter nationale niveau. Economische criminaliteit is niet alleen typisch grensoverschrijdend, maar wordt vaak (mede)gepleegd door bedrijven. In de EU vormt de bestrijding van die criminaliteit al jaren een *topprioriteit*, zoals recente richtlijnen en wetgevingsvoorstellen (o.a. inzake EU-fraude en misbruik van voorkennis) bevestigen. Echter, om een effectieve handhaving van EU-recht te garanderen en forumshopping te vermijden, zouden bedrijven idealiter overall in de EU op *gelijkwaardige wijze* moeten worden bestraft. Dat is vandaag niet het geval.

De huidige grensoverschrijdende samenwerking in strafzaken focust op de harmonisatie van misdrijven en sancties, niet op straftoemingsregels, die nationaal blijven. Daardoor zal de concrete uitkomst van de Europees gestuurde aanpak van economische criminaliteit onvermijdelijk divers blijven. Verdergaande harmonisatie is juridisch momenteel niet mogelijk en wellicht

¹ EUROPESE COMMISSIE, Voorstel voor een verordening van de Raad tot instelling van het Europees Openbaar Ministerie, COM(2013) 534 final, Brussel, 17 juli 2013. Voor een bespreking van dit voorstel, zie o.a. V. FRANSSEN, "Proposed Regulation on the European Public Prosecutor – Thinking Federal?", *European Law Blog*, 8 August 2013, te consulteren op <http://europeanlawblog.eu/?p=1887>; V. FRANSSEN, "Europees Openbaar Ministerie: kaskraker of hoofdbreker?", *Juristenkrant* 2013, afl. 276, 12-13.